

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Kroměříži

Stavebněhistorický průzkum objektu Ruin v Podzámecké zahradě v Kroměříži

Okr. Kroměříž, Zlínský kraj
Září/listopad 2010
Dalibor Janiš, Radim Vrla

Obsah:

Popis objektu	str.4
Stavební historie	str.7
Hodnotné detaily a prvky	str.13
Architektonické, urbanistické a památkové závady	str.14
Náměty na obnovu objektu	str.15
Seznam příloh	str.16
Seznam fotografií	str.18

Popis objektu

Ruiny dnes představují poměrně nenápadný objekt, ukrytý ve vzrostlé zeleni v blízkosti břehu bývalé Mlýnské strouhy v areálu Podzámecké zahrady v Kroměříži. Objekt prošel poměrně bouřlivým stavebním vývojem a náleží k významným stavbám kroměřížských zahrad.

Číslování jednotlivých prostor v textové části souhlasí s číslováním v příloženém nákresu (tab.1)

Hlavní část objektu sestává z uměle nasypané pahorku, jehož JV a SV okraje jsou tvořeny převážně kamennými zdmi, jihozápadní stranu tvoří travnatý svah se zbytky zdiva v horní části a na severní straně je pahorek přerušen parkovou cestou, nad kterou se klene půlkruhový oblouk z kamenného zdiva, vyztuženého ze spodní strany ocelovými prvky. Pahorek se pak dále k severu vytrácí, jeho povrch je posázen lomovými kameny, imitujícími skalisko. V trávě jsou zde rozmístěny v kamení sekané bloky, snesené sem z jiných míst.

A – Jižní stěna; je dnes dochována v délce cca 14,2m, na JV straně je zakončena nárožím, na JZ se pak zdivo vytrácí do zatravněné terénní vlny. Líce zdiva jsou převážně lomové, imitující starobylé zdivo, zbavené líce. V pravé části stěny je jako materiálu převážně použito vápence. Střední část je utvářena odlišně, je vyzděna převážně z cihel a opatřena velmi pevnou omítkou, ve které je modelována iluze kvádrového zdiva s hrotitým portálem, jehož ostění je modelováno střídavě předstupujícími a zasunutými omítkovými kvádry. Pravá a střední části jsou nahoře korunovány pultovou stříškou z plochých kamenů, nad kterou jsou opět fragmenty nelícovaného zdiva.

Levá část průčelí je rovněž budována z lomového, nelícovaného kamene, mezi střední a levou částí probíhá svislá spára (levá část je přizděna). Jako materiálu je zde použito převážně pískovce. V popisované, pravé části stěny se nachází převýšený, půlkruhem zaklenutý otvor, jehož ostění a špalety jsou obloženy drobnějšími úlomky vápence.

Na zdivu jižní stěny jsou dochovány 3 svislé linie z cementové malty, s otisky sloupků a pletiva (pozůstatky vnitřních přepážek předsazené voliéry).

Zmíněný hrotitý portál ústí do kobky **č.1**, zaklenuté částí plackové klenby. Má nepravidelný, protáhlý půdorys (cca 3,7x1,5-1,6m) a její stěny jsou obloženy drobnými úlomky vápence. Klenba je pokryta vrstvou úlomků pórovitého kamene. Ve vrcholu klenby je dochován otisk po kruhové konstrukci (průměr cca 15 cm, hloubka cca 5 cm, dřevěný sloup?), v jeho hloubce je patrné cihelné zdivo klenby. V zadní stěně je novodobě zazděný otvor, jehož zazdívka je opatřena nestrukturovanou, řemeslně nekvalitně upravenou omítkou (pouze v pravé dolní části je zbytek kvalitní, strukturované omítky, do které byly vtlačeny drobné kamínky). Podobná situace je v pravé stěně, kde je ovšem velká část plochy zazdívky doposud opatřena strukturovanou omítkou s kamínky, pouze uprostřed je partie s nedbale nahozenou, novodobou omítkou.

Vedlejší vstup (v levé části stěny) ústí do menší kobky **č.2**, o půdorysných rozměrech přibližně 1,5x1,6m. Stěny i klenba jsou opatřeny obkladem z drobného, lomového kameniva (vápenec, pískovec, říční oblázky), na levé stěně jsou dochovány 4 kapsy po trámčích (průřez cca 13x 13-15cm, hloubka cca 20cm). V zadní stěně jsou stopy po novodobých zazdívkách (snad zde byly otvory podobné velikosti). Pravá stěna

nese výrazné pozůstatky náročnějšího architektonického pojednání; jedná se opět o cihelné zdivo, opatřené pevnou omítkou, ze které je plasticky provedeno kvádrové zdivo s umělou trhlinou. V pravé části stěny je dochován dvojitý, plastický pilastr s profilovanou patkou.

B – východní stěna je utvářena poněkud složitěji, než jižní. Její fasáda je tvořena lomovým, nelícovaným zdivem a nemá svislý průběh., tvoří nepravidelně sešikmený skarp. V horní partii podstatné části průčelí je patrná linie pultové stříšky (její průběh na pravé straně klesá k terénu a kopíruje úroveň původní koruny zdiva) – shora na ni naléhá pozdější nadezdívka s podobně utvářeným lícem, jako spodní partie.

Nalevo je sledované průčelí ukončeno nepravidelným, zaobleným nárožím, napravo pak výrazným útvarem valeně zaklenuté „brány“ **č.3**, kterou prochází parková cesta.

Východní zeď je prolomena čtveřicí otvorů, ústících do vzájemně izolovaných, tmavých kobek. Levý otvor, situovaný v blízkosti zmíněného nároží a je završen nepravidelnou, segmentovou klenbou. Jeho světlé rozměry jsou cca 200 (v) x 130 (š) cm. Otvor ústí do poměrně rozměrné kobky **č.4** (délka cca 3,5m, šířka cca 2m), zaklenuté stlačenou klenbou. Stěny i klenba jsou obloženy drobným lomovým kamenem (převážně vápenec), přičemž zadní stěnu tvoří pozdější zazdívka, pokrytá zčásti strukturovanou, zčásti (uprostřed) novodobou, řemeslně nekvalitně provedenou omítkou. Na pravé straně se nachází oblý výklenek, v jehož spodní části je dochováno pískovcové sedátko. Ve vrcholu klenby je „obklad“ zčásti destruován a pod maltou se propisuje cihelné zdivo klenby. V interiéru je dochováno torzo ocelového rámu z trubkových profilů (asi pozůstatek zařízení, souvisejícího s chovem bažantů). Napravo od popsaného vstupu se v horní části průčelí nachází drobný, mělký výklenek, dále vpravo následuje dvojice stejně vysokých otvorů poměrně malé šířky (cca 120 cm), zaklenutých strmou valenou klenbičkou. Levý z nich ústí do stejně úzké kobky **č.5**, dlouhé 2,5m, která je završena valenou klenbou. Zadní stěnu tvoří dodatečná zazdívka, pokrytá vrstvou novodobé omítky. Pravý otvor ústí do rozšiřujícího se prostoru **č.6**, jehož zadní stěna je však (ve vzdálenosti cca 1,8 m od vstupu) přepažena dodatečnou zazdívkou. Líce stěn a kleneb jsou obloženy, podobně jako jinde, drobnými, vápencovými kameny, zazdívka v pravé kobce je zčásti pokryta strukturovanou omítkou se vtlačenými oblázky, střední partie je zaomítána novou, řemeslně nekvalitně provedenou omítkou.

Dále napravo se nachází rozměrově největší vstup do interiéru ruin (š.cca 160, v cca 190cm), je zaklenut nepravidelnou, segmentovou klenbou (ve vrcholnici je vsazena ocelová trubka, zřejmě druhotná úprava, související s uzavíráním vstupu). Špalety jsou složitěji utvářeny (za líc ustupují stojky hranolového průřezu (jakoby imitovaly jizvy po vytrženém ostění). Poměrně rozměrná, klenutá kobka **č.7** (délka cca 4m, šířka cca 220 – 170cm) má ve zdivu, kompaktně obloženém drobnými kameny, patrný 2 zazdívky s novodobou omítkou; jedna je v zadní partii levé stěny, druhá, drobnější, přibližně uprostřed stěny pravé.

Dále vpravo líc vybíhá v zaoblený břit, za kterým je ukryt při zemi situovaný, nízký a mělký výklenek (zaklenutí je budováno z cihel) a na tento útvar navazuje zdivo rozměrného, valeně klenutého oblouku, tvořícího kulisovou bránu, kterou prochází parková cestička. Rozměry oblouku jsou poměrně velké – světlá výška cca 300cm, šíře cca 430cm. Na pravé straně je oblouk opřen do bloku zdiva, jehož líce nesou zbytky omítek. Líc klenby oblouku je vzepřen dnes obnaženým rámem ze železné pásoviny, zdivo je převážně kamenné, při pravé patě oblouku je dochována partie,

pokrytá pevnou omítkou, jejíž povrchové tvarování imituje kvádrové zdivo (pod čely kvádrů jsou místy obnaženy cihly (resp. jejich úlomky).

Za zmíněným blokem, nesoucím pravou patu oblouku se opět zvedá umělá vyvýšenina (přerušená zmíněnou cestičkou). Její povrch je dále dramaticky pročleněn velkými, plochými kameny, imitujícími skalní hřbítek. Za levou špaletou „brány“ je provedeno terénní, vlevo se stáčeající schodiště z kamenných stupňů, vedoucí na temeno umělého pahorku.

C – Temeno umělého pahorku nese na jihozápadní straně nízkou zídku s nepravidelně zaobleným průběhem. Z jeho vnějšího líce vybíhají tři obdélné útvary (zprava cca 20x40cm, 40x70cm a ?x40cm);

Stavební historie

1) stručný souhrn situace před výstavbou objektu Ruin

Podzámecká zahrada se vyvíjela již od 16. století (snad již od jeho počátku, od dob biskupa Stanislava Thursa) v území pod terénní terasou, na jejíž hraně se vypínal monumentální, goticko-renesanční biskupský hrad.

Rozsah zahrady se postupně stabilizoval na přibližně obdélném areálu, navazujícím na zahradní průčelí sídla, které bylo zde, při velké barokní přestavbě ve 2. polovině 17. století, rozšířeno o další trakt, sestoupivší svojí základnou k patě svahu zmíněné terasy.

V 18. století zahrada nabyla přísně formálního vzhledu, byla symetricky členěná a důležitou roli zde hrál vodní prvek, především v podobě monumentální fontány i geometricky tvarovaných ploch vodních kanálů.

V závěru 18. století, za prvního olomouckého arcibiskupa Antonína Theodora, hraběte Colloredo-Waldsee, dochází k prvnímu narušení formální zahrady zřízením nových částí s rozvolněnou, přírodní strukturou a s novými zahradními objekty. Zřejmě nejzajímavějším z nich byla umělá zřícenina, nazývaná Ruiny. Ta svým situováním představovala zřejmě první citelný zásah do formální struktury nejstarší části zahrady.

2) 1. fáze – přelom 18. a 19. století

K rozklíčování stavebního vývoje tohoto mimořádně zajímavého objektu nám pomůže studium jeho relativně bohaté ikonografie. Zásadní jsou zde veduty, provedené J.Fischerem r. 1802. Na první z nich je objekt zachycen od JZ; má podobu antické ruiny, budované z kvádrů, přízemí ve střední části přičleňuje plochý rizalit se vstupem (půlkruhově sklenutý otvor s ostěním, budovaným podobně, jako u otvoru v jižní fasádě. Rizalit je z obou stran armován mělkými pilastry s předsazenými hladkými sloupy kruhového průřezu (snad s dórskými hlavicemi), nesoucími kladí, členěné vyloženými římsovými prvky. Napravo od vstupu je naznačeno drobné, oválné okénko, nalevo pak předsazený prvek s iniciálami S.P.Q.R. Patro nad římsou bylo naznačeno ruinami kvádrového zdiva a nekompletním obloukem, který tvořil pozadí torza balkónu nad popsáním vstupem. Balkon byl vynášen trojicí profilovaných konzol a deska i zábradlí (pročleněné oválnými otvory) byly provedeny pouze v pravé části.

Druhá veduta téhož autora zachycuje Ruiny od východu. Objekt zde má zcela jiný charakter; tvoří jej podnož umělého pahorku s jícnem, ústícím do sklepení (či jeskyně?) a umělým vodopádem nalevo od něj, přičemž temeno pahorku korunuje zeď s dvojicí hrotitých oken s naznačenou kružbou (levé z nich je pouze torzální), nalevo od nich je pak další, obloukem sklenutý otvor a nižší pilíř zdiva. Napravo je zachyceno terénní schodiště, opatřené dřevěným zábradlím, vedoucí na temeno pahorku.

Současný (1802) plán zahrady nám podává kvalitní informaci o půdorysu objektu. Jsou zde zachyceny obvodové zdi s půdorysnými anomáliemi a dále osamocená zeď, založená na temeni pahorku. Důležitý je detail vodního kanálu, přiléhajícího k jižní části východního průčelí objektu.

Další půdorys nalezneme na plánu nerealizovaných úprav od A.Archeho ze 30. let 19. století. Přesný půdorys zde zachycuje přízemí objektu se složitě utvářenými vnitřními prostory, propojenými v jeden celek. Prostory jsou přístupné 4 vstupy, na severu je naznačeno zmíněné schodiště. Vodní plocha zde již není naznačena – a při realizovaných Archeho úpravách byla záhy opravdu odstraněna.

Dnešním pozůstatkem původní stavby jsou bezesporu velké části dochovaných stěn se vstupními otvory. Jak je vidět na jižní stěně, „římská“ architektura byla provedena pohledově v pevné a precizně tvarované maltové vrstvě (kvádry, pilastry, patky, umělé praskliny,...); dnes bohužel nevíme, jestli římsy a sloupy byly vyrobeny z kamene, či se opět jednalo o „omítkovou“ architekturu. Podobně byly jistě budovány i konstrukce patra. Východní stěna byla záměrně koncipována zcela jinak; podnož měla imitovat skalisko, příp. destruované zdivo s otvorem průchodu a s místem, odkud prýštil vodní proud, který ve formě vodopádu padal do vodního kanálu. Scenérii korunovala iluze gotické zříceniny, situovaná na temeni umělého kopce.

Významný je fakt, že objekt byl záměrně „neorganicky“ vsazen do starší, formální zahrady a představuje zřejmě jednu z nejranějších snah o rozbití pravidelné, formální struktury staré zahrady. Vodní kanál, tvořící geometricky přesně vyměřený útvar, je náhle obohacen o působivou kulisu rozpadající se stavby na návrší, ze které prýští voda.

V první řadě byl zřejmě vybudován systém podzemí, tvořený vzájemně propojenými prostory, zaklenutými cihelnými klenbami (zřejmě různé variace na oblíbenou plackovou klenbu). Interiéry obdržely jednotný výraz obkladem z drobných, nelícovaných kamenů. V JV části byl zabudován přívod vody, která pak stékáním po

části V stěny vytvořila iluzi vodopádu. Na klenbách podzemí byla založena podélná stěna s hrotitými okenními otvory. Poté byl proveden násyp zeminou, tvořící kryt podzemní části a přirozený svah na severu, kterým stoupalo terénní schodiště.

Ruiny na přelomu 18. a 19. století představovaly nesmírně zajímavý objekt, který byl zřejmě jedním z prvních projevů snahy po rozrušení formálního schématu staré zahrady. Výraz objektu byl stavěn nejenom na silném pocitu „ušlechtilého smutku“, pramenícího z důstojného procesu zkázy lidského díla. Tento proces, sledován a promítán do roviny lidské existence... Další hledisko, stojící při vzniku ruin spočívá v pozoruhodném kontrastu aluze na dokonalou, prosvětlenou a dlouhodobě inspirující starověkou architekturu a nově vzrušující, „místní“ architekturu středověkou, která zde svými znepokojujícími vertikalizujícími tvary nad ústím temné chodby a za zvuku padající vody odkazuje na pozvolna nalézané kouzlo hradních ruin pohlcovaných přírodou.

Obě „tváře“ architektury propojoval temný, podzemní tunel. Bohužel, dnes není možno identifikovat pozůstatky vodního mechanismu, souvisejícího s funkcí vodopádu.

Ruiny byly komponovány na styku dvojice alejí; jedna z nich provázela zmíněný vodní kanál, druhá, mířila od ruin severním směrem, kde na ni navazoval dnes již neexistující most přes mlýnský náhon.

Objekt ruin je dílem arcibiskupa Antonína Theodora Colorada – Waldsee (1777-1811), který zahradu rozšířil.

„Umělé zříceniny mají dvojí podobu. Jednu část umělého kopce tvoří antické ruiny jako připomínka důstojného klidu antiky a jejího vyvrácení barbary, připomínají barbarskou zaslepenost, ale také ničivost tyranského vládce...

Odvrácenou stinnou část kopce tvoří gotická zřícenina s vodopádem, který dnem a nocí silně prýští a příjemně šumí. Toto do blouznivé melancholie ukolébané místo rozjasňuje svým nebojácným třepotáním a těkáním a svým melodickým koncertem neuvěřitelné množství zpěvných ptáků.... Pod umělým vrchem byl vytvořen tunel a zároveň jeskyně kde vlastně nepamatuji žádné světlo nýbrž mnohem spíše viditelná temnota.

Ten neodolatelný čas! Ten nepotřebuje k tichému pozvolnému rozhodování ani nepřátelskou zběsilost ani zlomyslný hněv ani vražedné gotické žhářství.“(1802)

3) Do poloviny 19. století

Velká a zásadní změna Podzámecké zahrady je spojena s působením kvalitního a významného architekta Antonína Archeho, povoláného do Kroměříže arcibiskupem Ferdinandem Maria Chotkem (1832–1836) a působícím zde až do smrti v roce 1851. Aktivita tohoto tvůrce, jehož dílo bylo arcibiskupy Chotkem i jeho nástupcem Josefem Sommerau-Beckem (1837–1853) respektováno a ceněno, se samozřejmě dotkla i námi sledovaných Ruin. Dnes však známe pouze zásahy v okolí objektu. Zásadní bylo zrušení vodního kanálu, i alejí; pro tyto prvky představovaly Ruiny důležitý bod, spoluvytvářející zajímavou atmosféru zahrady, procházející zajímavou změnou.

Víme, že při radikální změně zahrady se původní sochařský inventář formální zahrady stal nepotřebný. Jeho část získalo město Kroměříž, zbytek byl rozebrán a umístěn v okolí Ruin. Takto obohacena byla především plocha při severní části objektu, kde došlo k prodloužení původního umělého pahorku v ostrý hřebínek s imitací rozeklaného skalního výchozu. Plochy kolem byly posety architektonickými fragmenty, které dotvářely tajemnou atmosféru před vstupem do prostoru ruin. Cenným dokladem k podobě objektu v této době je kolorovaný plán Podzámecké zahrady z roku 1850. Ruiny jsou zde zachyceny, jako poměrně dlouhá, rozeklaná bariéra v lesním porostu. Oproti jiným objektům jsou zde Ruiny zachyceny v axonometrické perspektivě, při pohledu od jihu. Při bližší prohlídce zde můžeme poměrně dobře rozeznat, že vpravo je zachycen starý objekt Ruin, vyobrazený jako dramaticky utvářený blok zdíva, jakoby provrtaný chodbami, nahoře ukončený poměrně rovnou korunou, nad kterou vyčnívá jen nízké zdívo s nepravidelně utvářenou korunou. Vidíme zde jakési ozuby, mezi které pravděpodobně ohraničují pozůstatky okenních nik. Je pravděpodobné, že se jedná o pozůstatek kulisy s hrotitými okny, která za cca 50 let své existence byla v horní části destruována. Rovněž tak pravděpodobně došlo k destrukci (přirozené, či cílené) „antického“ průčelí na jihozápadní fasádě.

Nalevo na popsanou část navazuje převýšený, dominantní oblouk, ke kterému míří zahradní cestička, odbočující z komunikace, vedené podél břehu mlýnského náhonu. Most, který známe ze starších map již neexistuje a zmíněná komunikace jakoby přetíná ruiny. Část objektu mezi zmíněným obloukem a komunikací má charakter terénního hřebene, ze kterého vystupují sklaní bloky, břeh mezi komunikací a hladinou mlýnského náhonu je rovněž pokryt balvany.

Zmíněný oblouk lze s velkou pravděpodobností spojit s dodnes zachovanou ocelí vyztuženou „bránou“, kterou prochází cesta.

Do poloviny 19. století tedy Ruiny prošly zásadní úpravou, kterou můžeme spojit s Antonínem Archem. Závažné změny v okolí objektu (zrušení vodního kanálu a vodopádu, aleje a přemístění mostu přes mlýnský náhon) přivedly i zásahy na Ruinách samotných. Pravděpodobně bylo rezignováno na horní partie objektu, které byly ponechány svému osudu, Podzemní prostory byly pravděpodobně prosvětleny dalšími otvory (dvojice téměř totožných vstupů východní fasádě) a na severní straně byl vztyčen dominantní oblouk „brány“, propojující torzo staršího objektu se zřejmě nově navršeným hřebínkem, protkaným velkými kameny.

„Nad vodopádem byly na břehu zříceniny hradu se vzácným kyklopským obloukem brány s polo-zasypaným sklepením, porostlé mechem a stromy. V brložích a děrách zřícenin bylo chováno příslušné dravé ptactvo. Odtud se táhl k zámku podle strouhy tmavý vysoký les listnatý s nepravidelně sem tam rozdělenými sedadly, zhotovenými z uřezaných tlustých stromů.“ (cca 1850)

4) na přelomu 19. a 20. století

Archivní materiály dokládají, že v tomto období byly zvažovány různé varianty úpravy Ruin na bažantnici. Jeden z návrhů počítá s radikálním zásahem; nad kobkami č.1 a 4, propojenými v jeden prostor, měla být vztyčena věžovitá stavbička, krytá mělkou, sedlovou střechou. Před průčelím stavby měla být poměrně velká voliéra (příloha č.11) , další se omezuje již pouze na voliéru (příloha č.12).

Dokumentaci z roku 1902, na základě které byly Ruiny skutečně upraveny, vidíme v příloze č.13. Dokumentace zachycuje půdorys a pohled na východní průčelí objektu. Půdorys zachycuje schéma „podzemních“ prostor v podstatě ve stejném rozsahu, jako na starším půdorysu, změna se týká utváření východního průčelí, které je na novém plánu téměř přímé.

Velkou změnou prošlo západní, „antické“ průčelí, jehož spodní, doposud stojící část je zasypana zeminou. Jak vyplývá ze zmíněné dokumentace, k zasypaní této stěny došlo již dříve, před úpravami na bažantnici (snad ze statických důvodů?). Jižní průčelí bylo tehdy prodlouženo k jihozápadu. V období kolem r.1902 byla zřejmě v poněkud starším zdivu proražen vstup do nové kobky (její východní stěna je tvořena částí původního průčelí).

Objekt byl upraven na bažantnici a před jeho zděná průčelí byla osazena průběžná voliéra z ocelových profilů a drátěného pletiva. Před voliérou probíhal chodník, oddělený od ní plotem s dřevěnými sloupky.

5) 2. polovina 20. století

Ještě v době provozu bažantnice byl zřízen nový, železný plotek, oddělující voliéru od okružního chodníku. Další stavební fáze, která vtiskla Ruinám dnešní vzhled, spočívá převážně v utilitárních úpravách, při kterých došlo k zazdění průchodů mezi jednotlivými částmi tunelu a tedy i k zazdění velkého prostoru, do kterého ústil hlavní vstup ze západního průčelí. Po ztrátě náplně objektu pak dochází k jeho postupné devastaci (především voliérového oplocení).

Hodnotné detaily a prvky

Hodnotné je především utváření fasád, od „amorfního“, nelícovaného zdiva, až po precizně provedené fragmenty omítaných partií s velmi kvalitně provedenou imitací popraskaného zdiva kvádrového (na staré části objektu, i u novější Archeho brány). Hodnotné jsou klenuté prostory, jednak technicky (cihlové, plackové klenby), jednak esteticky (kamenné, nelícované obklady), dále z interiérů je cenné kamenné sedátko v kobce č.4.

Hodnotné je přírodní prostředí, do kterého jsou Ruiny zasaženy i utváření jejich okolí s umělým skalnatým hřbítkem, s torzy dvojice soch i nakupením architektonických detailů.

Architektonické, urbanistické a památkové závady

Za památkovou závadu lze označit zazdění centrálních podzemních prostor objektu, které zcela znehlednilo dispozici.

V interiérech kobek lze za výrazovou závadu považovat řemeslně nekvalitně provedené povrchy omítek u novodobých zazdívek.

Architektonickou i památkovou závadou je celkový stav opuštěného a neudržovaného objektu, včetně torza drátěných voliér.

Náměty na obnovu objektu

Zaniklé části architektury dnes již nelze obnovit, aniž by došlo ke znehodnocení, či k poškození prcků, či celků, náležejících mladším stavebním fázím. Nejčistším přístupem je zde zřejmě návrat k poslední, zčásti dochované podobě z počátku 20. století, včetně voliér.

V dnešní době, kdy jsou Ruiny bez využití, lze samozřejmě stěží uvolnit zadržky a zpřístupnit tak neukázněným návštěvníkům skryté a temné prostory podzemí. Než však bude nalezeno přiměřené využití a zajištěna adekvátní ostraha, je žádoucí alespoň kultivovat výraz novodobých zadržek v přístupných interiérech.

Z technického hlediska je potřebné ověřit stav izolace na rubu kleneb, která může být poškozena kořeny a dále technický stav zadržek prostor. Na základě těchto zjištění je žádoucí učinit další kroky ke zlepšení technického stavu objektu.

Namísto je rovněž citlivá konzervace líců (zpevnění a doplnění narušených, či odpadlých partií, kultivace nevhodných zásahů a pod...)

Podle stavu dochovaných interiérových prostor je teoreticky možno uvažovat o případném umístění drobné expozice, vztahující se k zahradní architektuře v kombinaci s lapidáři a pod...

Seznam příloh:

TAB.1 – Zaměření objektu s vyznačením částí, popsaných v textu

TAB.2 – Plán Podzámecké zahrady z roku 1802 s vyznačením objektu Ruin

TAB.3 – Veduta Ruin od J.Fischera z roku 1800. Pohled od západu (album kolorovaných vedut, arcibiskupské muzeum Kroměříž)

TAB.4 – Veduta Ruin od J.Fischera z roku 1800. Pohled od severovýchodu (album kolorovaných vedut, arcibiskupské muzeum Kroměříž)

TAB.5 – Plán nerealizovaných úprav zahrady, vypracovaný A.Archem před rokem 1835, s vyznačením přesného půdorysu Ruin (Zemský archiv Opava, Pobočka Olomouc, Ústřední ředitelství arcibiskupských statků /dále jen: ÚŘAS/ inv.č.55272, sign.KŽ 287)

TAB.6 – detail plánu z tab.č.5, půdorys Ruin

TAB.7 – Plán Podzámecké zahrady arch. Carla Thalherra z r. 1835 (ÚŘAS inv.č.55273, sign.KŽ 288)

TAB.8 – detail plánu z Tab.č.7, detail Ruin

TAB.9 – Výřez z plánu Podzámecké zahrady z r. 1838 (zaměřil Johann Kirsch, zakreslil Johann Rieger), nahoře uprostřed Ruiny (ÚŘAS inv.č.55276, sign.KŽ 291)

Tab.10 - Plán Podzámecké zahrady z roku 1850 s vyznačením Ruin, B.Lipavský, J.Home (arcibiskupské muzeum Kroměříž)

Tab.11 – nerealizovaná dokumentace úprav Ruin (ÚŘAS inv.č.55308)

Tab.12 – nerealizovaná dokumentace úprav Ruin (ÚŘAS inv.č.55308)

Tab.13 - Dokumentace z roku 1902, přestavba Ruin na bažantnici (ÚŘAS inv.č.55308)

Tab.14 – Historická pohlednice z počátku 20. století, zachycující realizované úpravy dle dokumentace z tab.13 (ÚŘAS inv.č.55308)

TAB.12 – Historická pohlednice z počátku 20. století, pohled na „bránu“ od západu (v průhledu jsou patrné drátěné voliéry při východním průčelí).

TAB.13 – Historická pohlednice z počátku 20. století, pohled na východní průčelí od jihovýchodu

TAB.14 – Historická pohlednice z počátku 20.století, pohled na jihovýchodní průčelí – od jihu

TAB.15 – zaměření objektu s vyznačením předpokládaných fází výstavby (v půdorysu); 1 – původní výstavba na přelomu 18. a 19. století, 2 – úpravy A.Archeho, provedené do poloviny 19. století, 3 – úpravy z počátku 20. století (přestavba na bažantnici), 4 – pozdější úpravy

TAB.16 – pokus o rekonstrukci podoby Ruin v různých obdobích, axonometrické pohledy od jihu; nahoře – stav kolem roku 1800, uprostřed – stav kolem roku 1850, dole – současný stav

Seznam fotografií:

Obr.1 – celkový pohled od východu

Obr.2 – detail východního nároží objektu

Obr.3 – portál s bosovaným ostěním v jihovýchodním průčelí (pohled od jihozápadu)

Obr.4 - jihozápadní (levý) vstup v jihovýchodním průčelí

Obr.5 - detail bosáže ostění portálu

Obr.6 – Interiér kobky, přístupné bosovaným portálem (v protější stěně novodobá zadržka)

Obr.7 – detail stropu téže kobky (otisk kruhového předmětu)

Obr.8 – detail východní stěny v levé kobce (vpravo pilastr, nalevo kvádry)

Obr.9 – detail západní stěny téhož prostoru – kapsy po dřevěných prvcích

Obr.10 – detail severní stěny téhož prostoru – zadržané otvory

Obr.11 – jihozápadní část jižního průčelí

Obr.12 – detail jižního vstupu v severovýchodní fasádě

Obr.13 – kobka, přístupná jižním vstupem (ocelová konstrukce, zadržka zadní stěny, napravo nika se sedátkem)

Obr.14 – detail stropu téže kobky – porušení kamenného obkladu

Obr.15 – detail niky se sedátkem v pravé stěně kobky

Obr.16 - detail výklenku na fasádě po pravé straně vstupu

Obr.17 – Vstup do úzké kobky (v pozadí zadržka)

Obr.18 - Pohled na další vstup napravo (od jihovýchodu)

Obr.19 – Interiér kobky, přístupné tímto otvorem (v zadní stěně zadržka)

Obr.20 – detail styku původního zdiva (nalevo) a zadržky (napravo) v téže kobce

Obr.21 – pohled na severní otvor východního průčelí, napravo „brána“

Obr.22 – detail téhož otvoru (v interiéru vpravo je patrná zadržka)

Obr.23 – interiér kobky, přístupné tímto otvorem, napravo zadní stěna, nalevo patrná zadržka otvoru

Obr.24 - detail půdorysného výběžku napravo od téhož otvoru (v obnažené partii cihelné zdivo)

Obr.25 – detail cihlového výklenku napravo od tohoto výběžku

Obr.26 - „brána“ – celkový pohled východu

Obr.27 – detail záklenku „brány“ s ocelovou podpůrnou konstrukcí

Obr.28 – detail jižní špalety „brány“ s dochovanou omítkou, imitující kamenné kvádry

Obr.29 - detail spoje ocelových nosných prvků v jižní špaletě „brány“

Obr.30 – celkový pohled na „bránu“ od severu; v průhledu je zachyceno kamenné schodiště, vedoucí na temeno pahorku

Obr.31 – rubová strana klenby „brány“ od severozápadu

Obr.32 - detail hlavice ocelového sloupku voliéry

Obr.33 – detail konstrukce voliéry při „bráně“, napravo nové oplocení